

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

על פי תוכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה)

של המאה ה-20 בנושא "זהויות" — (25×2) — 50 נקודות

פרק שני: ספרי קריאה — (50×1) — 50 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

שני הפרקים בבחינה הם חובה.

ענה על השאלות על פי ההוראות האלה:

מן הפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות.

מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענה על שאלה אחת.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) רשימת יצירות.

(2) מילון לפי בחירת הנבחן.

ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.

(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.

(3) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון – שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "זהויות"

(50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-6 (לכל שאלה – 25 נקודות).

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

שיר פטרייטי / רוני סומק

אֲנִי עִירָאקִי־פִיג'מָה, אֲשֶׁתִּי רוֹמָנִיָּה
וְהִבַּת שְׁלָנוּ הִיא הַגֶּנֶב מִבְּגָדָד.
אָמָא שְׁלִי מְמַשִּׁיכָה לְהַרְתִּיחַ אֶת הַפֶּרֶת וְהַחֲדָקָל,
אֲחוֹתִי לְמַדָּה לְהַכִּין פִּירוּשֵׁשְׁקִי מֵאֲמוֹ הָרוֹסִיָּה
שֶׁל בְּעֵלָה. 5
הַחֵבֶר שְׁלָנוּ, מְרוֹקוֹ־סַפִּין, תּוֹקֵעַ מְזִלָּג
מִפְּלָדָה אֲנִגְלִית בְּדָג שְׁנוֹלֵד בְּחוּפֵי נוֹרְבֵּגִיָּה.
כָּלֵנוּ פּוֹעֲלִים מְפֻטָּרִים שֶׁהוֹרְדוּ מִפְּגוּמֵי הַמְּגֻדָּל
שֶׁרָצִינוּ לְבָנוֹת בְּבִבְלָה.
כָּלֵנוּ חֲנִיתוֹת חֲלָדוֹת שְׁדוֹן קִישוּט הָעִיף 10
עַל טַחְנוֹת הָרוּחַ.
כָּלֵנוּ עֲדִין יוֹרִים בְּכוֹכְבֵּים מְסֻנָּרִי עֵינִים
רָגַע לִפְנֵי שֶׁהֵם נִבְלָעִים
בְּשִׁבְלֵי הַחֶלֶב.

בחלק הראשון של השיר (שורות 1-7) יש תיאורים הקשורים לבישול ולאכילה, ובחלק השני של השיר (שורות 8-14) יש תיאורים הקשורים ללחימה.

הסבר והדגם כיצד תיאורים אלה מסייעים בעיצוב עולמם של האנשים שהיגרו לישראל.

2. לפניך שיר מאת נידאא ח'ורי הלקוח ממחזור השירים "הדיברות" ומתחיל במילים **"הכול בניגוד"**. קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

הכל בְּנִגּוּד
אָמַא אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי
אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי זָכָר
הַזְכָּרִים בְּאַרְצִי בְּנִי עֲקֻדָּה
5 יוֹרְדִים לְמַעְמָקֵי הַשָּׂכּוֹל
עוֹלִים לְגַבְעָה
אֶל תִּלְדִּי אוֹתִי אָמִי
אֶל תִּלְדִּי
וְאִם בְּכָל זֹאת תִּרְצִי
10 הוֹלִידִנִי בֵּית
לְפָחוֹת
אֲחִיָּה אִיכְשָׁהּ
כָּכָל הַנְּגֻזוֹת
מִמִּין נִקְבָּה
15 אֲהִיָּה
אִשָּׁה, מְשֻׁרֶתֶת, שְׂפָחָה אוֹלִי
עֲלָמָה עֵמְלָה,
לֹא מְשֻׁנָּה מָה
הָעֶקֶר הוֹלִידִנִי
20 לֹא־זָכָר.

בשורה 4 המשוררת כותבת: "הַזְכָּרִים בְּאַרְצִי בְּנִי עֲקֻדָּה".
הסבר את התרומה של דברים אלה לבניית משמעות השיר.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כל הדורות שלפני / יהודה עמיחי

בית ראשון
כל הדורות שלפני תרמו אותי
קמעה קמעה כדי שאוקם כאן בירושלים
בבית אחת, כמו בית תפלה או מוסד צדקה.
זה מחייב. שמי הוא שם תורמי.
זה מחייב.

בית שני
אני מתקרב לגיל מות אבי.
צואתי מטלאת בהרבה טלאים,
אני צריך לשנות את חיי ואת מותי
יום כדי לקים את כל הנבואות
שנבאו אותי. שלא יהיו שקר.
זה מחייב.

בית שלישי
עברתי את שנת הארבעים. יש
משרות שבהן לא ימבלו אותי
בשל כך. אלו הייתי באושוויץ,
לא היו שולחים אותי לעבד,
היו שורפים אותי מיד.
זה מחייב.

בבית השני בשיר המשורר כותב:

"אני צריך לשנות את חיי ואת מותי [...]"

הסבר והדגם על פי השיר כולו מדוע המשורר צריך לשנות את חייו ואת מותו.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דברי רקע ראשוניים / ארז ביטון

בית ראשון
אָמִי אָמִי
מִכְפָּר הַשִּׁיחִים הַיְרָקִים בְּיָרֵק אַחֵר.
מִמֶּנּוּ הַצִּפּוֹרִים הַמְחִלִּיבוֹת חֶלֶב מִתּוֹק מְכַל מִתּוֹק,
מַעֲרֵשׁ זְמִירֵי אֶלֶף לִילָה וְעוֹד לִילָה.

בית שני
אָמִי אָמִי
שֶׁהֲרִחֲקָה רָעוֹת
בְּאַצְבָּעוֹת צִרְדּוֹת
בְּהִלָּקָאוֹת חֲזָה
וּבְשֵׁם כָּל הָאֲמָהוֹת.

בית שלישי
אָבִי אָבִי
אֲשֶׁר עֶסֶק בְּעוֹלָמוֹת
אֲשֶׁר קִדַּשׁ שְׁפָתוֹת בְּעֶרְאֵק נָקִי
אֲשֶׁר הָיָה בְּקִי מֵאִין כְּמוֹהוּ
בְּהִלָּכוֹת בֵּית כְּנֶסֶת.

בית רביעי
אָנִי אָנִי
שֶׁהֲרִחֲקָתִי עֲצָמִי
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לְבִי
שֶׁכֶּשֶׁהֲכָל הָיוּ יְשָׁנִים
הָיִיתִי מְשֻׁנָּה
הֲרַחֵק אֶל תּוֹךְ לְבִי
מִסּוֹת קְטָנוֹת שֶׁל בֶּן
בִּיהוּדִית
מְרוֹקָאִית.

האם "מסות קטנות של בן" (בית רביעי) משתלבות בעולם המתואר בשיר או האם הן רכיב זר?
הסבר והדגם את דבריך.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

אודיסס / חיים גורי

ובשובו אל עיר מולדתו מִצָּא ים
וְדָגִים שׁוֹנִים וְעֶשֶׂב צָף עַל הַגְּלִים הָאֲטִיִּים
וְשִׁמְשׁ נַחֲלָשֶׁת בְּשׁוּלֵי שָׁמַיִם.

טְעוֹת לְעוֹלָם חוֹזֶרֶת, אָמַר אוֹדִיסֵס בְּלִבּוֹ הָעֵיף
וְחָזַר עַד פְּרִשְׁת־הַדְּרָכִים הַסְמוּכָה לְעִיר הַשְּׂכֵנָה,
לְמַצֵּא אֶת הַדֶּרֶךְ אֶל עִיר מוֹלְדָתוֹ שֶׁלֹּא הָיְתָה מֵיָם.

הִלֵּךְ עֵיף כְּחוֹלֶם וּמִתְגַּעְגֵּעַ מְאֹד
בֵּין אֲנָשִׁים שֶׁדִּבְרוּ יוֹנִית אַחֲרָת.
הַמְּלִים שֶׁנָּטַל עִמּוֹ כְּצִידָה לְדֶרֶךְ הַמַּסְעוֹת, גִּזְעוּ בִּינֵתִים.
רָגַע חֶשֶׁב כִּי נִרְדָּם לְיָמִים רַבִּים
וְחָזַר אֶל אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא תָמְהוּ בְּרֹאוֹתָם אוֹתוֹ
וְלֹא קָרְעוּ עֵינָיו.

הוא שָׁאַל אוֹתָם בְּתַנּוּעוֹת וְהֵם נָסוּ לְהִבִּין אוֹתוֹ
מִתּוֹךְ הַמְּרַחֲקִים.
הָאֲרֻגְמָן הַסְּגִיל וְהִלֵּךְ בְּשׁוּלֵי אוֹתָם שָׁמַיִם.

קָמוּ הַמְּבַגְרִים וְנָטְלוּ אֶת הַיְּלָדִים שֶׁעָמְדוּ סְבִיבוֹ בְּמַעְגָּל
וּמָשְׁכוּ אוֹתָם.
וְאוֹר אַחַר אוֹר הִצְהִיב בְּבֵית אַחַר בֵּית.

בָּא טַל וַיִּרְדַּע עַל רֹאשׁוֹ.
בָּאָה רוּחַ וְנִשְׁקָה לְשַׁפְּתָיו.
בָּאוּ מֵיִם וְשִׁטְפוּ רַגְלָיו כְּאֶבְרִיקְלִיָּה הַזְּקֵנָה
וְלֹא רָאוּ אֶת הַצִּלְקֶת.
וְהִמְשִׁיכוּ בַּמּוֹרֵד כְּדֶרֶךְ הַמֵּיִם.

על פי השיר, מה הם הקשיים של אודיסס השב לביתו? הסבר והדגם את דבריך.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יונתן / יונה וולך

אֲנִי רָץ עַל הַגָּשֶׁר

וְהִילָדִים אַחֲרֵי

יוֹנָתָן

יוֹנָתָן הֵם קוֹרְאִים

5 קֶצֶת דָּם

רַק קֶצֶת דָּם לְקִנוּחַ הַדְּבִשׁ

אֲנִי מִסְפִּים לְחוֹר שֶׁל נֶעֶץ

אֲבָל הִילָדִים רוֹצִים

וְהֵם יִלְדִים

10 וְאֲנִי יוֹנָתָן

הֵם כּוֹרְתִים אֶת רֹאשִׁי בַּעֲנָף

גִּלְדִּיּוֹלָה וְאוֹסְפִים אֶת רֹאשִׁי

בְּשִׁנִּי עֲנֹפִי גִלְדִּיּוֹלָה וְאוֹרְזִים

אֶת רֹאשִׁי בְּנֵיר מְרֻשָּׁרֵשׁ

15 יוֹנָתָן

יוֹנָתָן הֵם אוֹמְרִים

בְּאֶמֶת תִּסְלַח לָנוּ

לֹא תִאָּרְנוּ לְעֶצְמָנוּ שְׂאֵתָה כְּזָה.

פֶּרֶשׁ אֶת שְׁתֵּי הַשּׁוּרוֹת הַמְסִיּוֹמוֹת אֶת הַשִּׁיר, וְהַסְבֵּר אֶת הַקֶּשֶׁר שֶׁלֹּהֵן לַשִּׁיר כּוֹלוּ.

פרק שני – ספרי קריאה (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-8.

7. קלקידן / דורית אורגד; הכלב היהודי / אשר קרביץ

האם היית ממליץ לחבריי לקרוא את הספר "קלקידן" א את הספר "הכלב היהודי"?
הסבר את דבריי ובסס אותם על הנושא המרכזי של הספר, על הדמויות והיחסים ביניהן ועל סגנון הכתיבה.

שים לב: על שאלה 8 אפשר לענות רק על פי אחד מן הספרים ברשימה שלפניך.

8. סופה בין הדקלים / סמי מיכאל; הגל / מורטון רו; מען לא ידוע / קתרין קרסמן טיילור;

המסע של פרוונה / דבורה אליס

- בכל אחד מן הספרים שברשימה שלעיל הדמות המרכזית לומדת דבר מה על עצמה ו/או על סביבתה.
בחר בספר הקריאה שלמדת, וענה על שני הסעיפים א-ב שלפניך.
- א. מה הדמות לומדת על עצמה ו/או על סביבתה ומה הוביל אותה ללמידה זו? הסבר והדגם את דברייך.
(35 נקודות)
- ב. האם מה שלמדה הדמות בספר רלוונטי גם לחייך? הסבר את דברייך, ובסס אותם על עלילת הספר.
(15 נקודות)

בהצלחה!